

Марий йылме

Марий йылме дене 6 класслан ямдылыме паша программе йылме дене пуышаш образований стандарт негызеш ышталтын. Программын тун шонымашыже – йочалан пуышаш шинчымаш кукшытым палемдаш, туныктышын пашажым мыняр гынат куштылемдаш.

Туныктышын цельже:

- йочан культуроведческий компетенцийжым вияндаш, шочмо йылмым йораташ туныкташ, тудын поян да сорал улмыжым шижаш полшаш; йылмым путынь культурын ик ужашыж семын шижаш туныкташ, тудым калыкын морально-этический нормыжо-влакым йоча чоныш сайын шындарен кертше вий семын ончыкташ;
- шкет айдеме весе дене мутланен, келшен илышаш, йылме закон-шамычым сайын палышаш, фразеологический ойсавыртышлам шотлан конден каласыман, мутерлашкат ончалман, тыге йочан йылме да лингвистический компетенцийже виянеш;
- йолташ-влак ончылно шонымашым радамлен ойлаш, енлан чын улмым ушандарен каласаш туныкташ, кулеш годым ойым вес йогыныш кусараш але вес енын мутышкыжо пураш коммуникативный компетенцийым вияндаш полша.

Тунемме материал умылымым да чын возен моштымо навыкым тергаш диктантлан 5 шагат ойыралтеш, а 4 шагат – шинчымашым тергыме тест. Изложений ден сочиненийым возаш 2 шагат гыч ойырыман.

Марий йылмым, литературым тунемаш 6 классыште арнялан 3 шагат пуалтеш – чылаже 102 шагат. Тышечын 51 шагатым йылмым тунемаш ойырыман.

Кузнецов В.В., Кузнецова Н.В.Марий йылме, 6-шо класслан учебник – Йошкар-Ола Марий книга савыктыш, 2008.

Урок шот дене тематический планирований

№ п/п	Урокын темыже	Урокын типше	Пуышаш шинчымаш	Монгысо паша	Эрта рыме жап	Фактический жап
Марий йылме родо-тукым финн-угор йылме ешыште						
1	Марий йылме моло йылме-влак ешыште	У шинчымашым налме урок	Марий йылме родо-тукым финн-угор йылме ешыште.Марий йылмын моло пошкудо йылме-влак дене кылже. Марий йылмым шымлыше ен-влак.	5-ше паша		
Ончыч тунеммым ушештарымаш						
2	Муткылдыш да ойлончо (мут сочетаний да предложений)	Ушештары маш урок	Муткылдыш да ойлончо. Муткылдыш да ойлончым синтаксически лончылымаш.	11-ше паша		
3	Фонетике	Ушештары маш	Йон да сон (ласный да согласный) йук да буква-влак.Мутым фонетически лончылымаш.	вер-шор нер ген возаш		
4	Лексике	Ушештары маш	Шомакын лексический значенийже. Ик значениян да шуко значениян, тун да вончештарыме значениян шомак-влак.Диалект да профессиональный мут-влак.	25-ше паша		
5	Лум мут	Ушештары маш урок	Лум мутын ойлымаш ужаш ойыртемже-влак: чонан да чондымо, собственный да нарицательный лиймыже; лум мутын числа, лица да вочмык (падеж) дене вашталтмыже; лум мутын ышталтмыже .	26-шо паша (дидактический материал)		

6	Вияш оян ойлончо. Диалог	Ушештары маш урок	Вияш оян ойлончын чоналтмыже; знаком шиндымаш.Диалог.	8-ше паша		
7	Диктант	Шинчыма шым тергыме урок	5 классыште налме шинчымашым иктешлымаш	ушеш тараш		
8	Ончыч тунеммым иктешлымаш	Практикум урок	5 классыште налме шинчымашым тергымаш.	13-шо паша		
Пале мут						
9	Пале мут нерген умылымаш	Комбинированный урок	Ушештарымаш.Пале мутын иктешлыше значенийже, морфологический ойыртемже, ойлончышто рольжо.	16 с. 1-ше паша		
10	Пале мутын танастарыме степеньже	У шинчыма шым налме урок	Пале мутын танастарыме да превосходный степеньже-влак.Танастарыме степеньын тыглай да йыжынан формулаже;ойлончышто рольжо.	26с. 1-ше паша		
11	Танастарымаш степенян пале мутым возымаш	У шинчыма шым налме урок	Простой да составной танастарыме степенян пале мут-влакым возымаш.Превосходный формышто шогышо йыжынан пале мут-влакым возымаш	30-31с 1-ше паша		
12 - 13	Изложений	Йылме лывыртыме паша	Текстын темыже да тун шонымашыже, микротеме-влак, планым чонымаш.Проблемный йодыш-влак.			
14	Пале мутын ышталтмыже	У шинчыма шым налме урок	Тун пале мут нерген умылымаш. Вес мут гыч лийше пале мут-влак.	35-36с. 1-ше паша		
15	Суффикс полшымо дене лийше пале мут-влак	Комбинированный урок	Суффикс полшымо дене лийше пале мут-влакым возен моштымаш	40-41 с 2-шо паша		
16	Йыгырмут-влак (сложный пале мут-влак)	Комбинированный урок	Мут ушалтме да мужыралтме дене лийше пале мут-влак	44с 1-ше паша		

17	Пале мутым лум мут сеһын кучылтмаш	Комбини рованный урок	Пале мутын лум мутан сочетанийым алмаштен кертмыже, тудын числа, лица да падеж дене вашталтмыже	47с. 2-шо паша		
18	Пале мут ткмым ушештарымаш	Ушештарымаш урок	Пале мут нерген иктешлен ушештарымаш	52-53 с 1-2-шо паша		
19	«Пале мут» темым иктешлымаш	Практикум урок	«Пале мут» темым умылымым тергымаш	тунем мым ушеш тараш		
20	Диктант	Шинчымашым тергыме урок	«Пале мут» теме дене налме шинчымашым тергымаш			
	Чот мут					
21	Чот мутын ойлымаш ужаш ойыртемже	У шинчымашым налме урок	Чот мут нерген умылымаш. Шотлымо да радаман чот мут-влак. Чот мутын ойлончышто рольжо.	57с. 1-2-шо паша		
22	Чот мутын ышталтмыже	У шинчымашым налме урок	Чот мутын ышталтмыже. Простой, сложный да составной чот мут-влак	61с 1-2-шо паша		
23	Шотлымо да радаман чот мут	У шинчымашым налме урок	Шотлымо чот мутын кучык да кужу формыжо. Тудын вочмык дене вашталтмыже. Чот мутым морфологически лончылымаш	71с. 6-7ше паша		
24	«Чот мут» темым иктешлымаш	Практикум урок	«Чот мут» темым умылымым тергымаш.	тунем мым ушеш тараш		
25	Диктант	Шинчымашым тергыме урок	«Чот мут» теме дене шинчымашым тергымаш			
26	Текст	Йылмелывыр тые паша	Текстын темыже, тун шонымашыже, текстын ужашыже-влак; йылме стиль ойыртем, чот мутым тнкстыште кучылтмаш	тунем мым ушеш тараш		

	Олмештыш мут					
27	Олмештыш мутын ойыртемже	Комбинированный урок	Олмештыш мут нерген ушештарымаш; тудын ойлончышто рольжо. Олмештыш мутын разрядше-влак.	87с 1-2-шо паша		
28	Лицам ончыктышо (личный) олмештыш мут	Комбинированный урок	Лицам ончыктышо (личный) олмештыш мутын ойлончышто рольжо; вочмык дене вашталтме ойыртемже	91-92с 1-2-шо паша		
29	Указательный олмештыш мут	У шинчыма шым налме урок	Указательный олмештыш мут-влакын турло знаениян улмышт, ойлончышто рольышт; посна кучылталтмышт годым вочмык дене вашталтмышт	95-96с. 1-2-шо паша		
30	Рашемдыше (определительный) олмештыш мут	У шинчыма шым налме урок	Рашемдыше олмештыш мут-влакын тушкашт; нунын вочмык дене вашталтмышт, ойлончышто рольышт	98-99с.1-2-шо паша		
31	Вопросительный да относительный олмештыш мут-влак	У шинчыма шым налме урок	Вопросительный олмештыш мут-влакын турло нерген йодмышт, вочмык дене вашталтмышт. Относительный олмештыш мут-влакын значенийышт, ойлончышто рольышт.	102с. 1-2-шо паша		
32	Раш палыдыме(нео пределенный) олмештыш мут	У шинчыма шым налме урок	Раш палыдыме олмештыш мутын предметым, качествым, количествым ончыктымыжо; вочмык дене вашталтмыже, ойлончын турло член лиймыже.	108с. 1-2-шо паша		
33	Шорымо (отрицательный) олмештыш мут	У шинчыма шым налме урок	Отрицательный олмештыш мутын шорен каласымыже;тудын ышталтмыже. Олмештыш мутым морфологически лончылымаш.	112с 1-ше паша		
34	«Олмештыш мут» темым иктешлымаш	Практикум урок урок	«Олмештыш мут» темым умылымым тергымаш	тунем мым ушеш тараш		

35	Диктант	Шинчыма шым тергыме урок	«Олмештыш мут» теме почеш шинчымашым тергымаш			
36 - 37	Изложений	Йылме лывырты ме паша. Текстым кучыкемде н возымо изложений	Текстын темыже, тун шонымашыже, микротеме- влак. Текстым йылме могырым лончылымаш.			
Наречий						
38	Наречийын ойлымаш ужаш семын ойыртемже	У шинчыма шым налме урок	Наречий нерген ушештарымаш. Наречийын грамматический признакше, значений тушкаже.	123- 124с.1 -2-шо паша		
39	Наречийын ышталтмыже	У шинчыма шым налме урок	Ышталтме шот дене наречий: тун да вес мут гыч лийше наречий. Вес мут гыч лийше наречий-влак: суффикс полшымо дене да приставке полшымо дене лиймышт	136- 137с 1-2шо паша		
40	Йыгыр мут-влак (сложный наречий-влак)	У шинчыма шым налме урок	Кок мут ышталтме да мут мужыралтме дене лийше наречий-влак .	144- 145с 1-2- шо паша		
41	Йыжынан (составной) наречий-влак	У шинчыма шым налме урок	«Составной наречий-влакын ышталтмышт, нунын синтаксический рольышт, лексический значенийышт.	147с 1-2- шо паша		
42	Наречийын танастарымаш степеньже	У шинчыма шым налме урок	Верым да кузе лиймым ончыктышо наречийын танастарымаш степенян лиймыже. Танастарымаш да превосодный степень-влакын ышталтмышт.	150с. 1-2- шо паша		
43	Наречийым возымаш да лончылымаш	Комбини рованный урок	Наречийым возымаш: суффикс дене лийше, йыгырмутан, йыжынан наречий-влакым возымаш. Кучык да кужу формыжо. Наречийым морфологически лончылымаш.	156с 1-2- шо паша		

44	Наречий нерген тунеммым иктешлымаш	Практикум урок	«Наречий» теме дене шинчымашым иктешлен ушештарымаш	тунем мым ушеш тараш		
45	Диктант	Шинчыма шым тергымаш	«Наречий» темым умылым тергымаш.			
46 - 47	Сочинений	Йылме лывырты ме паша.Сыл нымутан сочинени йым возымаш	Шочмо кундем нерген сылнымутан текстым чонышаш	тунем мым ушеш тараш		
48 - 49	Идалык мучко тунеммым иктешлымаш	Конферен ций урок	Ойырен налме теме почеш йочан выступленийже.	тунем мым ушеш тараш		
50 - 51	Резервный урок					

Марий литератур

6класс

Марий литература дене 6-шо класслан чумырымо паша программе В.Т. Михайлов ден П.А. Апакаевын ямдылыме «Марий литератур. Тун школлан примерный программе» негызеш ышталтеш.

Туныктымо предметын ойыртомже

6-шо классыште тунемме предметын ойыртомже семын «Марий литератур. Тун школлан примерный программаште» палемдыме «6-шо классыште «мут-образ-искусство» умылымаш литератур персонажын образше нерген налме шинчымаш да турло жанран произведенийлаште образым чонымо йон-влакым лончылымо негызеш вияншаш. Тунемше-шамыч фольклор да сылнымутан произведенийласе персонаж-влакын койыш-шоктышыштышт калыкле (национальный) сыным муаш, конфликтыште да сюжетыште нунын верыштым палемдаш тунемыт, тыгак персонаж-шамыч турло позицийыштым (идейно-нравственный, геройын да авторын, геройы да шкеныштын) танастарат».

Тунемме пашан лектышыже:

Личностный лектыш:

- шочмо калыкын да тыгак Россий да тунямбал калык-влакын тувырыштым, идыш-йула ойыртемаштым, чон поянлыкштым сайын палышаш, шке калыкым да Шочмо элым йоратышаш;
- тунеммашын кулешлыкшым сайын умылышаш. умбакыжат шке шинчымашыжым кедгемден да шарен шогышаш; илышыште шке вержым кычалшаш; могай пашам ыштен кертмыжым палышаш;
- туня ужмашыж дене кажне калыкын, енын шкешотан улмыжым умылышаш, кызытсе наукин виянмыжым да мер илыш кукшытым ужын да шижын моштышаш;
- кеч-могай енынат, калыкынат шкешотан улмыжым умылышаш, пагалышаш; тудын туняончалтышыжым, йылмыжым, йулажым жаплышаш;
- яндар чонан поро айдеме лийшаш; самырык ен шке ыштыме пашажлан вуйын шогышаш, ойлымо шомакшылан мутым кучышаш;
- туняште илышын эн шерге улмыжым умылышаш; йырысе пуртусым аралаш кулмым палышаш;
- ешын, воктенысе лишыл ен-влакын эн кулешан да шерге улмыштым умылышаш да нуным аралаш кулмым палышаш;
- шочмо, пошкудо да тунямбал калык-влакын сылнымут туняштым тунемме гоч моторлык, патырлык нерген умылышаш.

Метапредметный лектыш

- тунеммашын кулешлыкшым умылышаш, ончылан у задачым шынден кертшаш;

- шонымашке шуашлан ыштыме пашажым аклышаш; йонылышыжым муын моштышаш; кулеш гын, шонымашке вашталтышым пуртен моштышаш;
- туналме пашан чын але чын огыл корно дене каяш туналме жапшым шижшаш, чынжым ойырышаш да мучашлан иктешлен моштышаш;
- пашаште турло схеме, символ, модель ден пале-влакым ыштен моштышаш але улшыжым кучылт кершаш;
- умылен лудын моштышаш; туныктышо да иктанаш-влак дене пашам ыштен кертшаш; шкетын але группо дене ыштен кершаш; учашымашке пурен але тушеч лектын моштышаш; шке шонымашым ушандарен ойлен кертшаш;
- кызытсе информационно-коммуникационный технологийым кучылт моштышаш;

Предметный лектыш

- сылнымутан произведенийлаште нолталме тун проблеме-влакым ужын да аклен моштышаш;
- литератур текстым лончылен моштышаш; рол ден жанр ойыртемным, темым, тун шонымашым, возышын кумылжым шижшаш, герой-влакын койыш-шоктышыштым рашемдышаш, ик але икмыняр произведенийысе герой-шамычым танастарен аклышаш;
- произведенийын сюжет элементшым, чоналтмыжым, йылмыжым, сорастарыме йонлажым рашемдышаш; идейно-художественный содержанияжым почмаште нунын верыштым палемдышаш;
- сылнемутан произведенийым лончылымаште литературшанче терминологий дене пайдаланен моштышаш;
- литератур полшымо дене шочмо калыкнан илен толмо корныжым, ойыртемалтше койыш-шоктыжым, корго чон моторлыкшым тувыражым, йылме вий-куатшым, поян вершоржым шижын да ужын моштышаш, тиде поянлыкым вес калыкын ушакыл да шум-чон поянлыкышт дене танастарен аклышаш;
- сылнымутан произведений деке кумылжым ончыктышаш, нунылан акым пуышаш;
- литератур произведений нерген шке шонымашым каласен моштышаш;
- авторын позицийжым умылышаш да тудын деке шке кумылым ончыктышаш;
- турло жанран произведений-влакым колыштын да лудын умылышаш;
- шочмо йылмым мут поянлыкшым да, текстым кучылтын, произведенийын содержанияжым каласкален моштышаш, лудмо але колыштво текст почеш йодышлан вашмутым пуышаш, монолог ден диалогым чонышаш;
- тунемме произведений-влакын тематикышт да проблематикыштым лончылымаш дене кылдалтше изложений ден сочиненийым, классыште да монгышто возымо творческий пашам ыштышаш;
- литератур произведений-влакым эстетике могырым аклышаш;
- сылнылыкым ужын да шижын моштышаш.

Йоча мом ыштен моштышаш

- Фольклор да сылнымутан произведенийласе герой-влакын образыштым танастарен моштышаш, тушто нолталме «поро» да «осал», «мотор» да «мотор огыл», «луддымылык» да «лудмаш» концепций-влакым лончылен кертшаш.
- Сылнымутан, научно-популярный да публицистике сынан текст-влакым умылен, сылнын да устан лудшаш.
- Жанр ойыртемем, теме ден идейым, пафосым палышаш.
- Тунемме произведений гыч кулешан посна эпизодым ойырен моштышаш. Событий-влакын амалыштым, нунын кушко шуктымаштым умылтарен кертшаш.
- Тунемме текстыште образный мут ден ойсавыртыш-влакым, сылнештарыме ой-шамычым (танастарымаш, эпитет, уэш-пачаш каласымаш, гиперболо, литото да молат), пуртус суретым муаш, событий-влак каен шогымо, содержаниям почын пуышо, тун шонымашым рашемдыше верлам палемден умылтарен сенышаш.
- Геройын койышыжым, сын-кунжым, илыш деке кумылжым эскерен, тудлан акым пуэн моштышаш.
- Содержанийым турло йон дене каласкален да возен (тичмашын, кучыкын, тунжым ойырен, комментарий дене, герой ден событий-влаклан акым пуэн) кертшаш.
- Произведенийын содержанияжым палымым да умылымым тергыме йодыш-шамычлан вашмутым пуышаш.
- Турло произведенийласе герой-влакын койыш-шоктышыштым танастарышаш, икгайлык ден ойыртемем муын моштышаш.
- Турло авторын шке темылан возымо сылнымутыштым танастарышаш.
- Шкегыч ыштыме мутерысе мут ден ойсавыртыш-влакым ойышто, серыме годым кучылт моштышаш.
- Шке семын лудмо произведенийлан, событий ден герой-шамычлан шке шонымашым каласен да возен кертшаш.
- Тематике да жанр икгайлык негызеш почмо литературым руш да моло калык литератур дене танастарышаш.
- Планым чонышаш.
- Сочинений элементар изложенийым возышаш.
- Сочиненийым (планым чонен, кулеш цитатым поген, черновик дене пашам ыштен) серышаш.
- Ушеш тунемме произведений-влакым сылнын каласкалышаш.

Марий йылме да литературым тунемаш 6 классыште 102 шагат пуалтеш. Тышечын 51 шагатым литератур тунемаш ойыралтеш. Марий литератур. 6 класслан учебник-хрестоматий. И.С.Иванов ямдылен. – Йошкар-Ола; Марий книга савыктыш, 2008.

Урок шот дене тематический планирований

№ п/п	Урокын темыже	Урокын типше	Пуышаш шинчымаш	Эртарыме жап	Фактический жап
1	Ончылмут	Комбинированный урок	Сылнымутан литератур-илышын воштончышыжо.		
2	Калык ойпого. Калык лирике.	У шинчымашым налме урок	Муро-калык чон поянлык.Тудын семже да мурышо-влак.Калык лирикын тематикыже. Ожнысо илыш нерген муро-влак.		
3	Калык лирике.	У шинчымашым налме урок	Кызытсе такмак-влак дене палдарымаш		
4	Программе почеш темлыме муро-влак.	Урок деч ордыжыш то лудмо произведений-влакым лончылымо урок	Калык муро-влак. Календарь да йула дене кылдалтше муро-влак. Такмак-влак. Рекрут муро-шамыч.		
5	Калык мурым палыше ден е вашлиймаш	Вашлиймаш урок	Калык мурым палыше дене вашлиймаш, тудын почеш муро текстым возымаш.		
6	Тоштыен ой. «Кавасе удыр-кутучо» миф	У шинчымашым налме урок	«Кавасе удыр-кутучо»мифын содержанияжыке. Мифысе герой-влак. Поро ден осалын кредалмышт. Ожнысо калыкын илышумылымашыже.		
7	«Илыше ку» легенде	У шинчымашым налме урок	Легендын содержанияжыке да тун шонымашыже. Чумбылатын образше.		

8	«Илыше ку» легенде	Шинчыма шым пенгыдем дыме урок	Легендысе герой-влакын койыш-шоктышыштым лончылымаш.		
9	Акпарс нерген преданий.	У шинчыма шым налме урок	Преданийын содержанийже, тун шонымашыже.		
10	Акпарс нерген преданий	Шинчыма шым пенгыдем дыме урок	Акпарс ден Чумбылатым образышт. Нунын икгайлыкышт да ойыртемашт. Лит. теорий: литератур да фольклор. Тоштыен ой. Миф, легенде, преданий. Гиперболо. Литото.		
11	Программе почеш темлыме произведений- влак	Урок деч ордышто лудмо- произведе ний- влакым лончылым о урок	Программе почеш пуымопроизведений- влакым лончылымаш .		
12	А.Спиридонов. А.Мокеев «Югорно»эпос (18 мур)	У шинчыма шым налме урок	Марий эпосын туналтышыже. «Югорно» эпосын содержанийже, сюжет рудыжо, сылнымут ойыртемже. Пампалчын образше. Произведенийын чоналтме ойыртемже.		
13	А.Спиридонов. А.Мокеев. «Югорно» эпос	Шинчыма шым пенгыдем дыме урок	«Ший Пуян Ший Пампалче» йомак да эпосын 18-ше муржо. Нунын коклаште икгайлык да ойыртем.		
14	«Калевала» карело- финн эпос гыч 1-ше рун (А. Иванова кусарен)	У шинчыма шым налме урок	Эпосышто сандалыкын да Мландын шочмыжым ончыктымаш. Тун герой- влак. Юзо предметын, вийын верже. Произведенийын чоналтмыже да сылнылык ойыртемже.		

15	В.Иванов. «Вудшо келге, серже тура»	У шинчыма шым налме урок	Писательын илыш корныж дене палдарымаш. «Вудшо келге, серже тура» повестьын содержанияж да тун шонымашыже. «поран» ужаш дене паша. Планым чонымаш.		
16	В.Иванов. «Вудшо келге, серже тура» повесть	Шинчыма шым пенгыдем дыме урок	Повестьын содержанияж дене пашам шуйымаш. «Эйно» ужаш дене паша. Ужашлан планым чонымаш.		
17	В.Иванов. «Вудшо келге, серже тура» повесть.	Шинчыма шым пенгыдем дыме урок	«Ачажын портретше» ужаш дене паша. Ужашлан планым чонымаш.		
18	В.Иванов. «Вудшо келге, серже тура» повесть.	Шинчыма шым пенгыдем дыме урок	«Поро кумыл» ужаш дене паша. Ужашлан планым чонымаш.		
19	В.Иванов. «Вудшо келге, серже тура» повесть.	Шинчыма шым пенгыдем дыме урок	Повестьын содержанияж дене пашам шуйымаш. «Эйно-мыйын шольым» ужаш дене паша Ужашлан планым чонымаш.		
20	Г.Матюковский. «Петю» поэма.	У шинчыма шым налме урок	Поэтын илыш да творческий корныжо. Поэмын содержанияжым лончылымаш.		
21	Г.Матюковский. «Петю» поэма.	Шинчыма шым пенгыдем дыме урок	Петюн изинек луддымо кушмыжо,сарыште А.Матросовсемян подвигом ыштымыже. Поэмын чоналтмыже. Лит. теорий: лироэпике, поэме.		
22	«А. Матросовын подвигше» текст	Йылме лывырты ме паша	Ешартыш источник гыч пален налме шинчымаш почеш текстым чонымаш		
23	Н.Лекайн. «Шортньо падыраш» повесть.	У шинчыма шым налме урок	Писательын илыш корныжо. «Шортньо падыраш» повестьын содержанияж да тун шонымашыже. «У паша» ужаш.		

24	Н.Лекайн. «Шортньо падыраш» повесть.	У шинчыма шым налме урок	«Санитарке», «Нургалий», «Кочан йоча годсо илышыже» ужаш-влакым лончылымаш.		
25	Н.Лекайн. «Шортньо падыраш» повесть	Шинчыма шым пенгыдем дыме урок	«Кастене», «Шортньо падырашым кычалмаш» ужаш-влакым лончылымаш		
26	Н.Лекайн. «Шортньо падыраш» повесть	Шинчыма шым пенгыдем дыме урок	«Осал койыш», «Фотоаппарат гыч автомат», «Килограмм куртньо» ужаш-влакым лончылымаш.		
27	Н.Лекайн. «Шортньо падыраш» повесть	Шинчыма шым пенгыдем дыме урок	Йодыш-влаклан вашмут. Лит.теорий: литературный герой. Персонаж. Сюжет да композиций. Эпизод. Портрет. Диалог да монолог.		
28	Н.Лекайн. «Шортньо падыраш» повесть почеш «Сар жапысе йоча-влакын пашашт» текст	Йылме лывырты ме паша	Лудмо произведений почеш сочиненийым возымаш.		
29	В.Юксерн «Атаманыч» повесть	Урок деч ордыжыш то лудмо произведенийым лончылымо урок.	Писательын илыш корныжо. Текст почеш йодыш-влаклан вашмутым кычалмаш.		
30 - 31	«Сар йочалан могай нелылыкым да ойгым конда?» текст	Йылме лывырты ме паша	Лудмо произведений-влакым иктешлымаш.		
32	Семен Николаев. «Ик пушенге ок ыште пуртусым» почеламут.	У шинчыма шым налме урок	Поэтын илыш корныжо да творчествыже. Почеламутын темыже, тун шонымашыже сылнештарыме йонжо-влак		

33	Семен Николаев. «Кугешна лумжо дене марий калык» почеламут.	У шинчыма шым налме урок	Почеламутын темыже, тун шонымашыже, сылнештарыме йонжо- влак. Лит. теорий: лирике, почеламутын чоналтмыже. Рифме. Строфа		
34	А.Мичурин-Азмекей. «Керем онго» ойлымаш.	У шинчыма шым налме урок	Писательын ылыш корныжо да творчествыже. «Керем онго» ойлымашын содержанийже.		
35	А.Мичурин-Азмекей. «Керем онго» ойлымаш	Шинчыма шым пенгыдем дыме урок	Мирон кугызан образше. Пуртусым аралымаш. Лит.теорий: автор- повествователь.		
36	Программе почеш темлыме произведений- влак	Урок деч ордыжто лудмо произведе ний- влакым лончылы маш	Ю.Артамонов «Чодыра орол», А.Мичурин- Азмекей «Оланге да шеренге», «Шумдымо айдеме» А.Васильев «Турист ойла, мый йоратем пуртусым» и т. м.		
37	Лирический сурет. «Сусыр кайык» (янлык) але «Тодылмо укш» (пеледыш)	Йылме лывырты ме паша	Сылнымут текстым возымаш.		
38	А.Иванова «Ойлат каяш гын мланде турыш» почеламут.	У шинчыма шым налме урок	Ешартыш литератур почеш поэтын ылыш корныжо. «Ойлат каяш гын мланде турыш» почеламутшым лончылымаш.		
39	Г.Сабанцев «Шочмо пыжаш» почеламут.	У шинчыма шым налме урок	Ешартыш литератур почеш поэтын ылыш корныжо. «Шочмо пыжаш» почеламутым лончылымаш Лит. теорий: лирический жанр-влак: почеламут, моктеммур, элегий.		
40	Лирический сурет. «Шочмо ялем» (суртем) текст.	Йылме лывырты ме паша	Сылнымутан текстым возымаш.		

41	Мустай Карим. «Куэ лышташ нерген» почеламут.	У шинчыма шым налме урок	Ешартыш литератур почеш поэтын ылыш корныжо. «Куэ лышташ нерген» почеламутым лончылымаш		
42	В. Сапаев «Мом каласет, Миля» повесть	У шинчыма шым налме урок	Писательын ылыш корныжо да творчествыже. «Мом каласет, Миля?» повестын тун содержанияже дене палдарымаш.		
43	В. Сапаев «Мом каласет, Миля» повесть	Шинчыма шым пенгыдем дыме урок	Повестын содержанияже дене паша.		
44	В. Сапаев «Мом каласет, Миля» повесть.	Шинчыма шым пенгыдем дыме урок	Повестын содержанияже дене паша. Лит. теорий: эпический жанр: ойлымаш, повесть,		
45 - 46	В. Сапаев «Мом каласет, Миля» повесть почеш «Юра ден Толя йолташ лийын керттат мо» шокалымашан текст.	Йылме лывырты ме паша	Герой-влакым танастарен, умбакысе ылышт нерген возаш.		
47	И. Горный «Мый удем» почеламут	У шинчыма шым налме урок	Авторын ылыш корныжо да творчествыже. «Чодыра йомак» почеламутын темыже ден тун шонымашыже.		
48	Программе почеш темлыме произведений. В. Исенеков «Ямбердинын дневникше»	Урок деч ордыжто лудмо произведенийым лончылымаш	Произведенийын темыже да идейжым рашемдымаш.		
49 - 51	Ешартыш жап	Шинчыма шым тергыме урок	Идалык мучко ыштыме пашам иктешлымаш.		